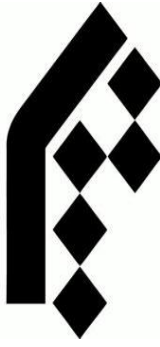

جامعة
المصطفى
العالمية

مجتمع آموزش عالی فقه

مدرسه عالی فقه و اصول - رساله علمی سطح چهار

بررسی تطبیقی توهین به مقدسات مذهبی از دیدگاه مذاهب اسلامی

استاد راهنما:

حجة الاسلام والمسلمین حسن شکوری

استاد مشاور:

حجة الاسلام والمسلمین مهدی اوجی

طلبه:

سید علی مهدوی زاده

۱۳۹۷

سازمان اسناد و کتابخانه ملی
جمهوری اسلامی ایران

✓ مسئولیت مطالب مندرج در این رساله به عهده نویسنده است.

✓ هرگونه استفاده از این رساله با ذکر منبع اشکالی ندارد و نشر آن در

داخل کشور منوط به اخذ مجوز از جامعة المصطفی^(ص)

العالمیة می‌باشد.

تقدیم و اهداء

با کمال ادب و احترام، تقدیم به ساحت مقدس و ارواح طیبه و طاهره انبیای عظام، اوصیای کرام و شهدای والا مقام، بویژه روح مقدسه و منوره ختم رسل، هادی کل، حضرت خاتم الانبیاء و المرسلین(ص)، و تقدیم به محضر مطهره و مقدسه خاتم الاوصیاء صاحب العصر و الزمان(عج) و تقدیم به ارواح همه شهدای والامقام، از آدم تا خاتم، و از صدر اسلام تا به حال، خاصه همه پدران شهیدی که با دنیائی از آرزوها، به دیدار معشوقشان شتافتند و فرزندان خردسال از خود به یادگار گذاشتند، به ویژه تقدیم به روح قدسی و پر فتوح پدر شهیدم، که با تقدیم خونشان باعث احیای مکتب سرخ عاشورا گردید.

تقدیر و تشکر

حمد و سپاس خدای را که به ما نعمت عقل و خرد ارزانی نمود، حمد سپاس خدای را که با ارسال رسولان و هادیان خلق ما را مفتخر به نعمت هدایت و اسلام نمود، حمد و ستایش خدای را که ما را جزء ذریه ی اصلاب شامخه و ارحام مطهره قرار داد، حمد و سپاس خدای را که ما را در عصر تشکیل حکومت اسلامی آفرید.

حمد و سپاس خدای را که ما را مفتخر به نعمت شاگردی مکتب امام صادق(ع) و سربازی امام زمان(عج) نمود.

و با سپاس و ستایش از همه افرادی که اینجانب را در تدوین این اثر یاری و کمک نمودند، بویژه مادر مکرمه که با دعای های خیرشان، و همسر محترمه، که با ایجاد آرامش مایه دلگرمی و امید گشتند.

و سپاس و ستایش از اساتید محترم راهنما و مشاور که قبول زحمت راهنمایی و مشاوره ی این اثر را پذیرفتند، و هم چنین اساتید محترم داور که داوری این رساله را قبول نمودند.

چکیده

توهین به مقدسات مذهبی و پیروان مذاهب اسلامی، به هر شکل و به هر عنوان در دین مبین اسلام، ممنوع و حرام می باشد، فقهاء و علمای اسلامی از دیر باز بنا به استناد حکم عقل، و ادله ای نقلی، قرآن و سنت، حکم به حرمت اهانت و توهین به مقدسات مذهبی نموده اند.

در مذهب امامیه و فقه اهل بیت(ع) اهانت به مقدسات مذهبی شیعه و مذاهب دیگر فرق اسلامی به استناد حکم عقل، و ادله ای نقلی، قرآن و سنت، نیز ممنوع و حرام می باشد. مجازات هتاک و اهانت کننده به مقدسات مذهبی در فقه اسلامی براساس جرم انجام گرفته متفاوت می باشد؛ بنا بر حکم قطعی و فتوای قاطبه علما و فقهای امامیه، حکم اهانت کننده به ساحت مقدس نبی مکرم اسلام(ص) و سایر ائمه معصومین(ع) قتل می باشد. براساس ادله اولیه اجراء حکم مجازات اهانت کننده به ساحت مقدس نبی مکرم اسلام(ص) و سایر معصومین(ع) به عهده عموم کسانی می باشد که سبّ و اهانت را شخصا بشنود، ولی با تحلیل و بررسی بیشتر ادله در می یابیم که اجراء حدود و تعزیرات از وظایف حکومت اسلامی می باشد.

البته جامعه اسلامی نیز از باب نهی از منکر و یاری رساندن امام و حاکم وظیفه دارند جلو اهانت و استهزاء به مقدسات مذهبی را بگیرند.

نسبت به سایر مقدسات مذهبی بنا بر درجه اهمیت آن، در فقه امامیه مجازات های تعیین شده است. در فقه اهل سنت در مورد مجازات توهین به مقدسات خصوصا سبّ النبی(ص) اختلاف دیدگاه وجود دارد. مشهور علما و فقهای اهل سنت حکم اهانت کننده به ساحت مقدس نبی مکرم اسلام(ص) قتل می دانند.

در فقه اهل سنت نسبت به سایر مقدسات مذهبی دیدگاه های متفاوتی وجود دارد، تا آنجا که نسبت به بعضی از مقدسات مانند صحابه و یا خلفا حساسیتی ویژه و خاصی نشان می دهند که شاید

در مورد شخص نبی مکرم اسلام(ص) آن حساسیت را نشان ندهند؛ و از طرفی دیگر در مورد بعضی دیگر از مقدسات کم لطفی و بی مهری های زیادی از خود نشان می دهند.

فهرست مطالب

مقدمه.....	۱
الف) ضرورت بحث.....	۱
ب) تعریف مساله و بیان سؤال اصلی.....	۱
ج) پیشینه بحث:.....	۱
فصل اول: مفاهیم و کلیات.....	4
مبحث اول: مفاهیم.....	۵
الف) تعریف مقدّس.....	۵
ب) تعریف مذاهب.....	۷
ج) تعریف اهانت.....	۸
د) توهین در قرآن کریم.....	۹
ج) مفاهیم مشابه به اهانت.....	۹
۱- افتراء.....	۱۰
۲- قذف.....	۱۱
۳- سب.....	۱۲
۵- واژه (ارتداد) از نظر لغت و اصطلاح فقهی.....	۱۳
مبحث دوم: کلیات.....	۱۷
گفتار اول: ملاکها و معیارهای تقدس و انواع آن.....	۱۷
الف- انواع تقدس.....	۱۷
ب. ملاک ها و معیار های تقدس از منظر امامیه.....	۲۱

ج) معیار تقدس در نزد سایر مذاهب (حنفی، مالکی، شافعی و حنبلی).....	۲۴
گفتار دوم: مصادیق مقدسات و ادله تقدس هریگ.....	۲۵
الف. مقدسات مشترک (میان مذاهب پنجگانه).....	۲۵
ب. مقدسات خاص (مذهب امامیه).....	۳۰
۱. ائمه معصومین (علیهم السلام).....	۳۰
۲. مشاهد مُشرفه.....	۳۱
۳. تربت و خاک سید الشهداء.....	۳۲
۴. قول و فعل معصوم.....	۳۳
۵. امام زادهها.....	۳۳
۶. صحابه خاص.....	۳۵
ج. مقدسات مشترک (میان مذاهب چهار گانه اهل سنت).....	۳۵
تعریف صحابی در مکتب خلفاء و اهل سنت.....	۳۵
قداست و احترام صحابه در نزد اهل سنت.....	۳۶
علت تنزیه و تقدیس صحابه از منظر اهل سنت.....	۳۷
عدالت صحابه در مکتب اهل بیت علیهم السلام و تشیع.....	۳۹
فصل دوم:.....	۴۳
اقوال و ادله فقها در مورد توهین به مقدسات.....	۴۳
مذهبی مشترک میان مذاهب اسلامی.....	۴۳
گفتار اول ذات اقدس الهی.....	۴۴
اقوال و ادله فقهاء در مورد حرمت اهانت به ذات اقدس الهی.....	۴۴
الف- آیات.....	۴۴

ب-

روایات..... ۴۶

اقوال فقهاء در مورد سب و اهانت به خداوند..... ۴۶

گفتار دوم پیامبر گرامی اسلام(ص)..... ۴۸

اقوال و ادله فقهاء در مورد حرمت اهانت به پیامبر(ص)..... ۴۹

۱-عقل..... ۴۹

۲-اجماع..... ۵۰

بررسی اقوال سایر فقهاء..... ۵۲

۳-کتاب..... ۵۳

آیه « اذن»..... ۵۷

کیفیت استدلال به آیه کریمه..... ۵۷

آیه « اسْتَهْزِئْ بِرُسُلٍ»..... ۵۸

آیه « ایذاء»..... ۵۹

کیفیت استدلال به آیه کریمه:..... ۵۹

۴- سنت..... ۶۱

۱-صحیح هاشم بن سالم:..... ۶۱

۲- صحیح حسن بن علی و شاء..... ۶۲

۳- صحیح محمد بن مسلم..... ۶۳

۴- صحیح علی بن جعفر..... ۶۴

کیفیت استدلال به روایات..... ۶۶

جمع بندی و نتیجه گیری..... ۶۹

- اقوال و ادله فقهاء در مورد سب و اهانت به حضرت زهراء (س) و ام النبي (ص)..... ۶۹
- سبّ دیگر خویشان پیامبر (ص) ۷۱
- الحاق و عدم الحاق حکم ساب النبي (ص) به سائر انبیاء و پیامبران الهی..... ۷۴
- گفتار سوم: دین..... ۷۶
- گفتار چهارم-قرآن کریم..... ۷۸
- ملاک اهانت به قرآن..... ۷۹
- گفتار پنجم-مساجد..... ۸۱
- الف) ممنوع بودن نجس نمودن مسجد..... ۸۲
- ب) ممنوع بودن ورود جنب و حیض..... ۸۳
- ج) منع ورود کفار..... ۸۵
- گفتار ششم-مکه مکرمه..... ۸۸
- الف) وجوب احرام برای داخل شدن به مسجدالحرام و مکه..... ۹۰
- ب) حرمت تنجیس کعبه و مسجدالحرام..... ۹۱
- ج) منع ورود کفار به مسجد الحرام..... ۹۴
- ب) اقوال و ادله فقهای اهل سنت در مورد توهین به مقدسات مذهبی مشترک..... ۹۶
۱. حکم به مقدسات مشترک از منظر فقهای حنفیه..... ۹۷
۲. حکم توهین به مقدسات مشترک از منظر فقهای شافعیه..... ۱۰۰
۳. حکم به مقدسات مشترک از منظر فقهای حنبلیه..... ۱۰۰
۴. حکم به مقدسات مشترک از منظر فقهای مالکیه..... ۱۰۱
- دیدگاه مالکیه نسبت به سائر پیامبران و ملائکه..... ۱۰۱
- نتیجه گیری و جمع بندی از کل فصل..... ۱۰۲

- فصل سوم: ۱۰۴
- اقوال و ادله فقها در مورد توهین به مقدسات مذهبی خاص هریک از مذاهب..... ۱۰۴
- الف) مراد از مقدسات مذهبی خاص..... ۱۰۵
- ب) احوال و ادله فقهای امامیه در مورد توهین به مقدسات مذهبی، خاص هریک از مذاهب اسلامی..... ۱۰۵
- گفتار اول حکم توهین به ائمه معصومین (ع) و ادله آن..... ۱۰۵
- ۱ - اجماع بر وجوب قتل ساب‌الامام..... ۱۰۶
- تساوی بین پیامبر(ص) و سائر ائمه(ع)..... ۱۰۷
- روایات دال بر تساوی مقام حضرات معصومین(ع)..... ۱۰۸
- سبّ امام به لحاظ عناوین دیگر..... ۱۰۹
- سب به مثابه ارتداد..... ۱۰۹
- ادله و مستندات قول الحاق ساب به مرتد..... ۱۱۱
- سب وهتک به مثابه بغی و ساب و هاتک به مثابه باغی..... ۱۱۳
- سب به مثابه قذف..... ۱۱۴
- سنت - روایات..... ۱۱۶
- روایات قتل سابّ امیرالمؤمنین..... ۱۱۶
- صحیح هاشم بن سالم..... ۱۱۶
- بررسی کیفیت دلالت روایت..... ۱۱۷
- روایت عبدالله بن سلیمان العامری..... ۱۲۰
- روایت عمار سجستانی..... ۱۲۱
- روایات قتل سابّ امام به صورت مطلق..... ۱۲۳

۱۲۳	روایت علی بن حدید.....
۱۲۳	کیفیت استدلال.....
۱۲۴	صحیحہ عبید بن زرارہ.....
۱۲۵	روایت أمالی شیخ طوسی.....
۱۲۶	گفتار دوم مشاهد مشرفه.....
۱۲۷	دلیل اول: منع ورود کفار.....
۱۲۸	دلیل دوم: حرمت گناه و معصیت در مشاهد مشرفه.....
۱۲۹	دلیل سوم: حرمت تنجیس مشاهد مشرفه.....
۱۳۳	گفتار سوم امام زاده ها (بقاع متبرکه).....
۱۳۷	گفتار چهارم تربت و خاک سید الشهداء (ع).....
۱۳۹	حد حرم امام حسین (ع) و تربت مقدس آن.....
۱۴۱	ادله حرمت توهین تربت امام حسین (ع).....
۱۴۱	الف) وجوب ازاله نجاست از تربت مقدس امام حسین (ع).....
۱۴۴	ب) ممنوع بودن استجمار با تربت.....
۱۴۵	گفتار پنجم - قول و فعل معصوم (ع) = سنت.....
۱۴۶	نسبت سنت با قرآن.....
۱۴۶	راههای دستیابی به سنت.....
۱۴۷	چگونگی استفاده از سنت.....
۱۴۸	اقوال فقها در مورد دخول قول و فعل معصوم = سنت در محترمت دینی.....
۱۴۸	کلام علامه حلی.....
۱۴۸	سخن مرحوم آقای بجنوردی.....

ج) آیت الله تبریزی.....	۱۴۹
بیان مرحوم کاشف الغطا.....	۱۵۰
کلام سیفی مازندرانی.....	۱۵۱
الحاق قول و فعل معصوم(ع) به مساجد و مشاهد مشرفه.....	۱۵۱
منع اعطای کتب احادیث و روایات معصومین(ع) به کفار.....	۱۵۲
گفتار ششم زمان های مقدس.....	۱۵۲
ج) اقوال و ادله فقهای اهل سنت در مورد توهین به مقدسات مذهبی، خاص هریک از مذاهب اسلامی.....	۱۵۵
۱. حکم توهین به مقدسات مذهبی، خاص هریک از مذاهب اسلامی از منظر فقهای حنبلیه.....	۱۵۹
۲. حکم توهین به مقدسات مذهبی، خاص هریک از مذاهب اسلامی از منظر فقهای مالکیه.....	۱۶۱
۳. حکم توهین به مقدسات مذهبی، خاص هریک از مذاهب اسلامی از منظر فقهای حنفیه.....	۱۶۳
۴. حکم توهین به مقدسات مذهبی، خاص هریک از مذاهب اسلامی از منظر فقهای شافعیه.....	۱۶۴
جمع بندی و نتیجه گیری.....	۱۷۰
فصل چهارم:	۱۷۴
مسئولیت حکومت اسلامی و مسلمین در مورد.....	۱۷۴
شخصی اهانت کننده.....	۱۷۴
گفتار اول)مسئولیت حکومت اسلامی در قبال شخص اهانت کننده.....	۱۷۵
بررسی اقوال فقها و ادله آنان در مورد مسئولیت حکومت در قبال اهانت کننده.....	۱۷۷
عدم نیاز به اذن.....	۱۷۸
لزوم اذن (قول شیخ مفید) و دیگران- و نظریه مختار.....	۱۸۰
روایات داله بر لزوم اذن.....	۱۸۱

- ۱ و ۲- روایت عبدالله نجاشی و ابو عاصم السجستانی..... ۱۸۱
- ۳- صحیحہ محمد بن مسلم..... ۱۸۲
- ۴- روایت نبوی..... ۱۸۵
- ۵- صحیحہ علی بن جعفر..... ۱۸۶
- گفتار دوم: جوازو یا وجوب قتل ساب و قیود حکم..... ۱۸۸
- عدم جواز قتل در صورت خوف ضرر(قیود حکم)..... ۱۹۰
- گفتار سوم: بررسی اقوال فقها در مورد حلی بودن مجازات ساب و هاتک..... ۱۹۳
- ادله اجرای حکم، توسط حکومت اسلامی..... ۱۹۵
- گفتار چهارم بررسی اقوال فقها در مورد تعزیری بودن مجازات هاتک..... ۱۹۶
- قول شیخ مفید(ره)..... ۱۹۷
- قول مرحوم شیخ طوسی(ره) و فقهای دیگر..... ۱۹۷
- بررسی سخن فاضل هندی و محقق نجفی..... ۱۹۸
- بررسی نظر مرحوم آیت الله گلپایگانی(ره) و سایر فقهای معاصر..... ۱۹۹
۱. نظر فقهاء عامه و ادله آنان..... ۲۰۱
- حکم فقهی و مجازات مرتد در فقه عامه..... ۲۰۴
- وجوب قتل مرتد از دیدگاه مذاهب حنفی..... ۲۰۴
- وجوب قتل مرتد از دیدگاه شافعی..... ۲۰۵
- وجوب قتل مرتد از دیدگاه مالک و فقهای مالکی..... ۲۰۵
- فتوای احمد بن حنبل و فقهای حنبلی بر قتل مرتد..... ۲۰۶
- گفتار پنجم: مسلمین و وظیفه آنان در مورد شخص اهانت کننده..... ۲۰۷
- ۱- پرهیز از دامن زدن به اهانت..... ۲۰۷

- ۲ - نفی رویکرد تلافی جویانه..... ۲۰۸
- ۳- الزامی و واجب بودن اطلاع رسانی به حاکم..... ۲۱۱
- ۴ - رابطه اهانت به مقدسات مذهبی و نهی از منکر..... ۲۱۱
- ۵-قطع رابطه با اهانت کنندگان..... ۲۱۴
- نظر فقها امامیه و ادله آنان در مورد لزوم اذن و عدم آن..... ۲۱۶
- و جوب قتل ساب بدون اذن امام(ع)..... ۲۱۷
- وظایف مسلمانان در قبال اهانت کنندگان، بر گرفته از فرمایشات مقام معظم رهبری(حفظه المولی)..... ۲۱۹
- نظر فقها عامه و ادله آنان..... ۲۲۳
- خاتمه..... ۲۲۴
- فهرست منابع:..... ۲۲۶

مقدمه

الف) ضرورت بحث

از آنجای که توهین به مقدسات باعث بی ثباتی فرهنگی، سیاسی، اقتصادی و اجتماعی می شود و سبب می گردد بیگانگان بر جوامع اسلامی تسلط یابد، ضروری است این مسئله در ابعاد و زوایای مختلف با نگاه های سیاسی، اجتماعی، کلامی، فقهی و حقوقی مورد بحث و بررسی قرار گیرد و در این تحقیق توهین به مقدسات با نگاه فقهی مورد کاوش و مطالعه قرار می گیرد.

ب) تعریف مساله و بیان سؤال اصلی

از جمله آفات رو به رشد و نگران کننده در عصر حاضر که جوامع اسلامی و کل دنیا با آن رو برو می باشد قداست گریزی، قداست زدایی و قداست ستیزی و مبارزه با ارزشهای دینی و مذهبی است که توسط بعضی از نحله ها و شاخه های متعلق به بعضی از مذاهب اسلامی به انجام می رسد.

توهین به مقدسات مذهبی نه تنها جهان و جوامع اسلامی را به ثبات و آرامش نمی رساند؛ بلکه خود از عوامل سلطه بیگانگان و جدایی آدمیان از ارزش ها و بنیان های دینی و مذهبی است. بنابر این در زمانی که دنیا به سمت اهانت به مقدسات دینی و مذهبی در حرکت است می طلبد چنین آفتی را محققین و فقها از زوایای مختلف مورد کاوش قرار دهند و حکم آن را با استفاده از آیات و روایات وارده بیان دارند. حتی حکومت های اسلامی و رهبران دینی نیز برای جلوگیری از مشکل به وجود آمده راهکارهای دینی و سیاسی خود را در جهان با بیان علمی اظهار نمایند تا بتوانند جوامع اسلامی و بشری را از توطئه استعمارگران نجات دهند. محقق رساله پیش رو برای این که بتواند سهمی را در از بین بردن این معضل ایفا نماید بر خود لازم دانسته حکم توهین به مقدسات مذهبی را با نگاه فقهی بررسی نماید که تحقیق خود را با این سؤال آغاز می نماید. حکم توهین به مقدسات مذهبی از دیدگاه مذاهب اسلامی چیست؟

ج) پیشینه بحث

از آنجای که مقدسات و توهین به آن، از مباحث کلامی، فقهی و حقوقی به حساب می آید. هریک از علم های ذکر شده بخشی از مباحث مربوط به مقدسات را مورد بحث قرار داده و حکم توهین به مقدساتی که، مشترک میان مذاهب اسلامی می باشد بوسیله فقهای امامیه و اهل سنت در کتاب های فقهی متعلق به هر مذهب مانند: (جواهرالکلام، شرایع الاسلام، الروضه البهیة فی شرح اللمعه الدمشقیة، المقنع، الکافی فی الفقه علی مذهب الامام احمد حنبل، العده شرح العمده، پژوهشی پیرامون مجازات توهین کننده به پیامبر (ص) و امامان (ع) از دیدگاه قرآن، سنت و فقهای پنجگانه و بررسی حکم فقهی ساب النبی (ص) و ائمه (ع) از دیدگاه امامیه و مذاهب اربعه) به شکل پراکنده بیان شده است؛ اما آنچه که قابلیت بحث را دارد آن می باشد که تا هنوز متن مدون که مصادیق مقدسات مختص به هر یک از مذاهب را به صورت دقیق مشخص کرده باشد و حکم آن ها را برای

پیروان آن مذهب معین کرده باشند به چاب نرسیده است بنا براین تلاش می شود در این تحقیق ابتداء مصادیق مقدسات متعلق به هر مذهب مشخص شود سپس حکم هر یک با استفاده از نظرات علماء هر مذهب و آیات و روایات مربوطه بیان گردد.

د) نوع تحقیق (بر اساس تعاریف ذیل: بنیادی، کاربردی، توسعه ای)

بنیادی: به پژوهشهایی گفته می شود که بدون توجه به کاربردهای علمی، سعی در بررسی و اثبات یا نفی کامل یا جزئی یک فرضیه یا اصلی اساسی در علم را دارد و به منظور گسترش مرزهای دانش، صورت میگیرد.
کاربردی: پژوهشهایی هستند که به منظور فراهم ساختن زمینه های علمی لازم که با بکارگیری اصول و فرضیه های اساسی در یک زمینه و هدف خاص، برای حل مسائل جاری و آتی و یا با هدف کسب دانش جدید با کاربرد ویژه، صورت می پذیرد.
توسعه ای: دسته ای دیگر از پژوهش است که با تکیه بر دانش موجود و به منظور ایجاد روشهای جدید و یا بهبود روشهای گذشته، صورت میگیرد.

ه) موضوع تحقیق:

تفسیری، فقهی، اصولی، کلامی، کلام جدید، فلسفی، اخلاقی، تربیتی، علوم قرآنی، حدیثی، حقوقی، تاریخی

و) سؤال های اصلی و فرعی تحقیق:

سؤال اصلی: حکم توهین به مقدسات مذهبی از دیدگاه مذاهب اسلامی چیست؟

۱- مراد از توهین، مقدس و مذهب چیست؟

۲- معیار تقدس و مصادیق آن از نظر مذاهب اسلامی چیست و ادله هر یک کدام است؟

۳- اقوال و ادله فقها در مورد توهین به مقدسات مذهبی مشترک میان مذاهب اسلامی چیست؟

۴- اقوال و ادله فقها در مورد توهین به مقدسات مذهبی، خاص هر یک از مذاهب اسلامی چیست؟

۵- وظیفه مسلمین و حکومت اسلامی در مورد شخص اهانت کننده چیست؟ و آراء فقها و ادله آنان در

این باره کدام است؟

ح) فرضیه های تحقیق

۱- مقدسات یعنی آنچه از نظر دینی مورد توجه و تقدیس قرارگیرد.

۳- فقهای امامیه همان طور که توهین به مقدسات مورد قبول خود را حرام می دانند توهین به مقدسات دیگران،

مانند: عامه و اقلیت های دینی و مذهبی را نیز حرام می دانند.

- ۴ - فقهای عامه توهین به مقدسات خود را حرام می دانند اما در مورد توهین به مقدسات دیگران (شیعه، و دیگر اقلیتهای دینی و مذهبی) مختلف الرأی هستند.
- ۵ - در فقه اسلامی مواردی مانند: ذات اقدس الهی، پیامبر (ص)، ائمه معصومین (ع) حضرت زهراء (س)، مساجد، اماکن مقدسه و بعضی از افراد مثل ابوبکر و عائشه را به عنوان مقدسات ذکر شده است.
- ط) هدف تحقیق:**

۱. آشنایی و تسلط محقق به حکم مقدسات مشترک و اختصاصی هر یک از مذاهب جهت پاسخ گویی به نیازهای روز.
  ۲. دست یابی به متن جامع در مورد حکم توهین به مقدسات مذهبی.
  ۳. تبیین جایگاه مقدسات مذهبی در بین مذاهب اسلامی.
  ۴. بررسی زوایای پنهان این پدیده با استفاده از نظرات فقهاء امامیه و اهل سنت با هدف کار بردی کردن آن در محاکم قضایی به منظور شناسایی افراد اهانت کنند.
  ۵. معرفی فرد توهین کننده به مقدسات به عنوان مجرم بین المللی در قالب جنایت علیه بشریت.
- ی) جنبه جدید بودن و نوآوری و نظریه پردازی تحقیق:
- نوآوری های که می توان برای تحقیق و رساله پیش رو بیان داشت عبارتند از:
۱. طرح مباحث به شکل تطبیقی مقایسه‌ای و مقارنه‌ای
  ۲. تفکیک میان مقدسات مذاهب اسلامی و بیان حکم هر یک
  ۳. دست یابی به قلمرو و مصادیق مقدسات مذاهب اسلامی
  ۴. دست یابی به متن جامع در مورد عنوان مصوب
- ک) روش تحقیق: توصیفی □، تحلیلی □، تحلیلی - توصیفی ■
- توضیح: از آنجای که تحقیق پیش رو تحقیق کیفی است نه آماری
- ل) روش گردآوری: کتابخانه‌ای ■، میدانی □، کتابخانه‌ای - میدانی □
- م) قلمرو تحقیق (زمانی، مکانی و موضوعی): موضوعی: از جهت موضوعی
- قلمرو و دامنه تحقیق بر می گردد به مسایل فقهی که توهین به مقدسات مذهبی را با نگاه فقهی و منظر فقهای مذاهب اسلامی بررسی مینماید. از آنجای که تحقیق حاضر یک تحقیق موضوعی و بنیادی به حساب می آید و مقدسات هم منحصر به یک منطقه خاص و زمان خاص نیست نمی شود برای آن قلمرو زمانی و مکانی خاصی را مشخص کرد.

فصل اول:

مفاهیم و کلیات